

Balkanitzar

"Ací, en aquesta part d'Europa sense catedrals gòtiques ni renaixement italià, tothom és el que és pels segles dels segles. Convien en pau, o s'entredogllen, segons les circumstàncies, però mai no esdevenen una altra cosa."

L'autobús mig desballestat ja feia estona que corria, ben passada la una de la nit, per les muntanyes entre Skopje i la frontera d'Albània. "Corria" és una manera de parlar: diguem que els quaranta per hora en aquell camí es feien sentir com una velocitat vertiginosa. Això era fa pocs dies, i l'autobús es deia de nom "Proleter", coses de la història. Slavica Indzevska (pronuncieu Slavitsa), representant de la Fundació Foros per una Societat Oberta, intentava explicar-me què feien amb els diners del patró per aquelles parts del cul d'Europa. El senyor George Soros, com vostès saben, és l'emperador de l'especulació monetària, l'home que guanya mil o dos mil milions (de dòlars, no cal dir-ho) per cada crisi que provoca o que aprofita i gràcies al qual vostès i jo som una miqueta més pobres. Ha decidit, amb bon cor i més bon criteri, gastar en ajudar els pobres una part dels dòlars que espolia als rics.

A l'aeroport de Skopje, un estonià amb passaport soviètic, dos eslovens amb passaport iugoslau, un txec, un eslovac i jo, havíem hagut d'esperar-nos una hora mentre dos policies estudiaven amb deteniment cada pàgina dels passaports i Slavica, a l'altra banda de la barrera en la barraqueta de control, agitava desesperada un cartell del PEN Club. Els guàrdies, com que només tenen mitja dotzena de vols al dia, devien estar molt entretinguts, i de pas afirmaven l'autoritat de la república. Ens van apuntar, amb bolígraf, en una mena de llibre de comptabilitat. L'autobús Proleter, carregat amb alguns col·legues croats, montenegrins, búlgars, macedonis i serbis, corria després sense més impediment que la negror total, els revolts i un parell de controls de carretera.

Durant tres dies, la reunió va seguir el seu curs, tan previsible com en totes les reunions d'aquesta mena. Tal com, en aquest mateix lloc, una altra conferència idèntica, fa dos anys, quan havien començat a matar-se serbis i croats, i quan Bòsnia encara quedava fora de la guerra. Fa dos anys, passant per Belgrad, un taxista que parlava mig anglès em deia: si els eslovens se'n volen anar, que se'n vagen, que allà no hi ha serbis, però si se'n volen anar els croats amb terra sèrbia, hi haurà sang fins als genolls, i si se'n vol anar Bòsnia, sang fins als genolls, i si se'n vol anar el Kosovo, sang fins als genolls. Ara, un taxista de Ljubljana que parlava mig italià, quan jo li deia que Eslovènia és un país molt

bonic, em comentava amb entusiasme: és que açò és com Àustria o com Suïssa, sap? No som com els altres de l'antiga Iugoslàvia.

A l'"antiga Iugoslàvia", que és el nom que ara es gasta, els aparadors de les llibreries continuen plens de llibres en serbo-croat, tant a Ljubljana com a Skopje, llibres d'anatomia o de física, o novel·les americanes traduïdes. Però és com si el serbo-croat hagués deixat d'existir: els serbis em diuen que no ha existit mai, que és serbi, i els croats em diuen que el croat és croat, i prou. I a Bòsnia, pregunte jo. A Bòsnia parlen d'una manera molt curiosa, em contesten. I els macedonis no volen saber-ne res, del búlgar, evidentment, mentre que un col·lega búlgar em diu que el macedoni no existeix. I els turcs de Bulgària? Ah, són búlgars, diu l'home. I els albanesos de Macedònia, que pregunte a una senyora del Ministeri de Cultura. Ah, són albanesos de Macedònia, diu. O siga macedonis, dic jo. No, albanesos, però de Macedònia. I els grecs són simplement uns fills de puta, segons unànime opinió local, perquè, entre altres coses, els macedonis de Grècia —ningú no sap quants n'hi ha: cap ni un, segons els grecs— no són grecs sinó macedonis.

Així, tots. Inclosos els russos d'Estònia, que segons el meu col·lega Mihkel Mutt, que encara no té passaport de la nova república sinó de l'antiga URSS, no seran mai estonians sinó russos per sempre, encara que hagen d'aprendre una mica d'estonià a efectes de ciutadania legal. Ací, en aquesta part d'Europa sense catedrals gòtiques ni renaixement italià, tothom és el que és pels segles dels segles. Convien en pau, o s'entredogllen, segons les circumstàncies, però mai no esdevenen una altra cosa. Com si els andalusos a Catalunya no pogueren mai convertir-se en catalans. Com els gitanos d'ací, que sempre són gitanos. O com els jueus, que sempre són jueus. El nostre problema ací, és d'un dèficit d'identitat. El seu, un problema d'excés. Per un dèficit, la gent parla i protesta. Per un excés, la gent, si arriba el cas, dispara i degolla. Abans, ara, i no sé quants anys encara.

Joan F. Mira